

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Облици финансирања савременог тероризма

ДИПЛОМСКИ РАД

Ментор:

др Зоран Драгишић,
редовни професор

Кандидат:

Милица Стевановић

Београд, 2017. године

Садржај

Увод.....	3
1. Облици финансирања савременог тероризма.....	4
2. Финансирање употребом легалне имовине.....	6
2.1. Финансирање кроз рад невладиних организација.....	6
2.2. Финансирање трансферима државне имовине и фондова.....	12
2.3. Финансирање стварањем „параван” држава.....	13
2.4. Финансирање дознакама емиграната.....	15
2.5. Финансирање легалне трговине, пољопривреде и грађевинарства.....	16
2.6. Легално прикупљање финансијских средстава путем донација и спонзорства.....	17
3. Финансирање употребом нелегалних средстава и имовине.....	20
3.1. Хавала.....	20
3.2. Финансирање нелегалним средствима и имовином оствареном деловањем организованог криминала.....	22
Закључак.....	25
Литература.....	26

Увод

Финансирање је потребно терористичкој организацији, као и сваком другом предузећу за успешно остваривање својих активности, циљева као и за одржавање своје инфраструктуре. Такође, оно је неопходно и за покривање трошкова развоја организације и стварања погодног окружења за успешно извођење терористичких акција. У складу са тим, они на различите начине обезбеђују новац за своје потребе. Један од тих начина је њихова повезаност са организованим криминалом, као што су крађе, отмице, разбојништво, трговина белим робљем, кријумчарење дроге, илегална трговина наоружањем и слично, а у последње време и нови појавни облици као што су сајбер криминал, крађа интелектуалне својине и криминал белих оковратника. Поред тога, присутно је и спонзорство држава које се углавном појављују иза невладиних организација, као и злоупотреба хуманитарних организација, ракетирање и изнуђивање.

Иако су последњих година заступљени различити механизми финансирања терориста, данас већу улогу има приватни сектор у односу на државе и све су заступљенији елементи легалног бизниса. Терористи тако тргују различитом робом, како обичном тако и дијамантима, златом, баве се и пиратеријом, поседују хотеле, кафиће и слично, а све у сврху увећања финансијских средстава за успешно обављање активности. При чему је свакако један он најјефикаснијих начина прање новца из нелегалних, високо профитабилних послова као што је продаја и производња дроге, проституција и преваре.

Терористи, ради што успешнијег остваривања својих активности, посебну пажњу придају њиховом усавршавању и усклађивању са тренутним стандардима, тако да на основу тога бирају најадекватније начине финансирања. А то свакако зависи од места и времена извођења сваке појединачне акције, али и од основне карактеристике терористичког деловања, а то је остварење максималних резултата уз минималне трошкове.

1. Облици финансирања савременог тероризма

За успешно деловање терориста потребна је стабилна финансијска подршка, која представља основни елемент функционисања терористичких организација. Новац је неопходно средство за остваривање криминалних и терористичких активности без обзира на то од стране кога се изводе, на ком месту и које циљеве треба остварити. То указује на нераскидиву повезаност тероризма како са организованим криминалом тако и са транснационалним организованим криминалом, а све ради остваривање максималних резултата извођењем терористичких активности.

Постоје два извора финансирања тероризма, и то обезбеђивање финансијске подршке од стране држава и организација, који се још и назива „спонзорско“ финансирање тероризма и други извор који се остварује извођењем самосталних активности од стране самих терористичких организација.

У савременом свету терористичке организације се финансирају на различите начине, кроз разне облике и коришћењем различитих метода како легалног тако и илегалног пословања, али и извршавањем разних кривичних дела, класичног, привредног и политичког криминалитета. Сходно томе, финансијска средства терористи могу обезбедити легалним пословањем различитих предузећа која су повезана или чак вођена од стране терористичких организација или појединца, док с друге стране она могу потицати од стране кривичних дела. Значајану финансијску подршку чине и донације појединаца или група који подржавају циљеве терориста, као и хуманитарни фондови који намерно или ненамерно обезбеђују потребан новац. А посебан, према мишљењу многих експерта најважнији начин обезбеђивања неопходних средстава за успешно деловање терористичких организација представљају државе и организације и то оне посебно које су довољно развијене да прикупе потребна средства и ставе их на располагању терористима.

Природа финансирања зависи превасходно од потреба и од врсте терористичке организације. Средства су потребна за промовисање милитантне идеологије, плаћање оперативаца и њихових породица, организација путовања, обука нових чланова, фалсификовање докумената, исплату мита, набавку наоружања, организацију напада и извођење самих напада. Поред тога знатан део средстава се користи за одражавање и

развој инфраструктуре, као и за хуманитарне организације и медије које су у власништву или под контролом терористичке организације. Док се врсте организације разликују од традиционалних, строго хијерархијски уређених, до децентрализованих, малих терористичких организација које су независне и које саме обезбеђују финансијска средства.

У протеклих неколико година, истраживања финансирања тероризма која се односе на актуелне видове финансирања, омогућила су да разликујемо две главне групе финансирања у зависности да ли се користи легална или илегална имовина.

2. Финансирање употребом легалне имовине

Терористичке организације добијају значајну подршку и финансирање из легалних извора, где спада:

- финансирање кроз рад невладиних организација,
- финансирање трансфера државне имовине и фондова,
- финансирање стварања тзв. параван држава,
- финансирање дознакама емиграната,
- финансирање легалне делатности трговине, пољопривреде и грађевинарства и
- легално прикупљање финансијских средстава путем донације и спонзорства.

2.1. Финансирање кроз рад невладиних организација

Хуманитарне организације су дужи период заступљене на међународној сцени помажући људима који се налазе у критичним ситуацијама и на тај начин доприносе побољшању друштва својим активностима. Међутим, и поред такве улоге, многе хуманитарне организације део или све своје приходе користе за финансирање тероризма. То је довело до усвајања препорука FATF (Financial Action Task Force), које представљају једини начин заштите од могућих злоупотреба и односе се на извештавање хуманитарних организација о примљеним и потрошеним средствима и надгледање пружене помоћи која захтева мултилатералну сарадњу.

Постоје много карактеристика добротворних организација због којих су привлачне терористима и подлежне злоупотребама у сврху финансирања тероризма. Оне се односе пре свега на поверење које јавност улаже у њих, на доступност значајних извора финансирања, као и на обављање активности уз готове трансакције у великим износима. Поред тога, већина њих је активна на глобалном нивоу и мање подлежу регулаторним мерама.

Постоје три облика злоупотребе хуманитарних организација. Први представља преусмеравање средстава путем проневере (на пример, донаторима се саопштава да дају новац деци без родитеља, а добротворна организација га потом користи за финансирање тероризма). Други се односи на фиктивне или лажне организације које се представљају као легалне, док се трећи односи на широку експлоатацију (на пример, добротворна организација сакупља новац за исхрану сирочади и заиста то чини али преко одређене терористичке организације).

Финансирање тероризма од стране ових организација потиче још из 70-тих година XX века, када су Американци ирског порекла оснивали добротворне организације за помоћ католичким удовицама и сирочади. Такође, у време цихада против Совјетског Савеза дошло је до повећања броја исламских добротворних организација. Тада је САД подржавала свако финансирање муџахедина. Када се рат завршио организације су наставиле да помажу муслиманима који се се борили у другим ратовима (Ђорђевић, 2015).

Добротворне организације своју помоћ усмеравају на многе пројекте, од изградње џамија и медреса, промовисања правог начина живота, па све до куповине оружја и спонзорисања терористичких напада. Пружање хуманитарне помоћи и истовремено вршење незаконитих активности је карактеристично за исламске добротворне организације.

Саудијска хуманитарна организација познатија као Блажени опрост, током свог рада у Босни је држала разне курсеве за рачунаре, за учење арапског језика, за изучавање Курана, а такође је пружала помоћ у храни онима којима је била потребна. Поред тог хуманитарног рада, постоје докази да је помагала Бин Ладену, као и наоружаним групама које су деловале на простору бивше Југославије (Ђорђевић, 2015).

Основни проблем у сузбијању злоупотребе хуманитарних организација од стране терориста, лежи у чињеници да је доброчинство важан део муслиманске традиције. То се односи на то да је сваки муслиман дужан да део своје зараде издваја у религијске или добротворне сврхе, а постоји и обавеза волонтирања или давање добровољног новчаног прилога хуманитарним организацијама.

У САД-у је 2001. године основана агенција под називом „Зелена потрага ”, како би се онемогућило терористичко финансирање и развила листа сумњивих активности. Следеће активности могу бити повезане са финансирањем тероризма:

- Трансакције на рачуну које одступају од претходног развоја на рачуну или изненадно подизање готовине, чекова или електронски трансфери новца;
- Трансакције које укључују пренос велике количине новца, без јасне сврхе;
- Необјашњиво гашење рачуна или преговор о чековима трећих лица и улагање у стране банке у туђе име;
- Структурирање у више филијала или у истој филијали;
- Корпорацијски слојеви;
- Електронски трансфери новца хуманитарних организација компанијама које се налазе у земљама које се називају „ порески рај”;
- Недостатак видљиве активности сакупљања донације;
- Коришћење вишеструких рачуна за сакупљање фондова који се онда шаљу истим страним корисницима;
- Трансакције без логичне економске сврхе;
- Преклапање службеника фирме на позицијама одлучивања или других очигледних сличности;
- Шеме са кредитним картицама у којима су депозити у САД, а новац се повлачи са АТМ апарата у другим земљама. Овакве трансакције али у супротној смеру су такође сумњиве;
- Издавање чекова, личних чекова, или других финансијских инструмената, често у истом низу узастопних бројева, истим особама или предузећима, или особама или предузећима са сличним именом.

Ове активности требају бити сагледане у вези са осталим факторима како би се открила веза између тероризма и ових организација (Prasad, 2015).

Терористима су ове организације значајне због тога што многе државе не прате њихов рад, што доводи до могућности њихове злоупотребе. И то је основни разлог значајности транспарентног финансијског пословања које омогућава јавности да прати рад невладиних организација и да указује државним институцијама на нелогичности у раду.

Табела 1. Хуманитарне организације које се оптужују за финансирање тероризма

Назив	Седиште	Држава која оптужује	Наводне везе
Afghan Support Committee	Пакистан	Сједињене Америчке Државе	Наводне везе са подршком терориста у Авганистану
Al-Haramain Foundation	Саудијска Арабија	Сједињене Америчке Државе	Наводно стратешко финансирање тероризма
Al Kifah Refugee Center	Сједињене Америчке Државе	Шпанија	- Наводне везе са подршком терориста у Авганистану - Наводне везе за финансирање тренинга терориста у Авганистану, под директним утицајем Осама бин Ладена - Наводне везе са подршком терориста за конкретни напад на Светски трговински центар 1993.
Al Wafa	Авганистан	Сједињене Америчке Државе	Наводно стратешко финансирање тероризма
Benevolence International Foundation	Сједињене Америчке Државе	Сједињене Америчке Државе - ФБИ	Наводне везе са подршком терориста за конкретни напад на Светски трговински центар 1993.

Bosanska Idealna Futura	Босна	Сједињене Америчке Државе - ФБИ	Затворена на захтев САД 2002. године.
Global Relief Foundation	Сједињене Америчке Државе	Сједињене Америчке Државе - ФБИ	- Затворена на захтев САД 2002. године. - Комисија ЕУ је сва средства замрзнула 2006 године.
Health and Education Project International	Канада	Канада	Основано од стране терористе Ахмед Кхадра.
Holy Land Foundation	Сједињене Америчке Државе	Сједињене Америчке Државе	Новембра 10.2004. године, савезни суд САД по оптужби финансирања Хамаса које је довело до одговорности за смрт 10 људи.
Human Appeal International	Велика Британија	Сједињене Америчке Државе	Наводно стратешко финансирање тероризма
Human Concern International	Канада	Сједињене Америчке Државе - Војска	Наводне везе са подршком терориста у Авганистану
International Islamic Relief Organization	Саудијска Арабија	Сједињене Америчке Државе	Ову организацију су тужиле породице жртава напада 11. Септембра
Interpal	Велика Британија	Сједињене Америчке Државе	- Оптужило их је Министарство финансија САД (2003) - Комисија британске владе(British government's Charity Commission for England and Wales)није пронашла доказе који би подржали наводну везу са тероризмом

Internationale Humanitaere Hilfsorganisation	Немачка	Немачка	Забрањени су у Немачкој јер је доказано да су подржавали Хамас.
Jamaat al Dawa al Quran	Авганистан	JTF-GTMO	Екстремистичка терористичка организација
Jamat al Tabligh	Пакистан	Сједињене Америчке Државе	Наводна повезаност са Ал Каидом.
Maktab-ul-Khedamat	Авганистан	Сједињене Америчке Државе	Наводна повезаност са Ал Каидом.
Muslim Aid	Велика Британија	Сједињене Америчке Државе	Наводно су финансирали муджахедине који су се борили у Босни
Revival of Islamic Heritage Society	Кувајт	Сједињене Америчке Државе	Налази се на листи финансијера терориста
Sanabal Charitable Committee	Велика Британија	Сједињене Америчке Државе Велика Британија	Сматра се да су сакупљали средства за либијску терористичку организацију(Libyan Islamic Fighting Group)
Tamils Rehabilitation Organisation(TRO)	Канада	Сједињене Америчке Државе - ФБИ	Ово је организација Тамилских тигрова

(Фатић, 2014)

2.2. Финансирање трансфера државне имовине и фондова

Државно спонзорство је такође један од извора финансирања тероризма, при чему данас индиректно спонзорство има већу улогу од директног. Трансфер имовине је најзаступљенији извор прихода за наоружане групе и параван државе у земљама трећег света. Јавља се у различитим облицима који су често мешовити и неочекивани.

Један од примера је када су Иранчани, пре рата у Ираку, купили око 1000 камиона у оквиру УН програма размене нафте за храну, што су САД на основу сателитског праћења уочиле. Камииони су били замењени за ракетне лансере и војна возила. С друге стране, постоје другачији неформални облици где је посебно заступљено увођење „царинске дажбине”, која се огледа у томе што наоружане групе и параван државе уводе путарину на територијама које су под њиховом контролом. Други облик представља увођење девизног курса изнад праве вредности чиме се диже цена домаће валуте (Ђорђевић, 2015).

Међународну незакониту привреду одликује и незаконито бекство капитала. Оно се може постићи избегавањем пореза, корупцијом, зарадама остварених преко нетачних фактура и другим лажним, привидним или полулажним трансакцијама. Оваква привреда има веома негативне ефекте на домаћу привреду земаља у којима се новац ствара, јер се од њих одузима и на тај начин осиромашује њена природна богатства и привреда. Типичан пример за то је Србија у периоду деведесетих година када су биле успостављене санкције од стране УН. Цео пензиони, здравствени фонд, као и приход од царине и пореза је изнет из земље на разна места и разне приватне банкарске рачуне. Овај новац осим за приватне потребе је могао да се употреби и за политичке сврхе, па самим тим и да се користи за тероризам и организовани криминал ради остварења различитих циљева. Битан сегмент незаконитог бекства капитала је и трансфер средства који доводи до још већег сиромаштва у већ сиромашним земљама.

2.3. Финансирање стварања такозваних параван држава

Погодно тло за деловање терористичких организација, као и пружање друге неопходне помоћи представљају државе које не функционишу. То је могуће због многих фактора, а превасходно због одсуства судске контроле, толеранције према терористичким организацијама и њиховим активностима и отворене подршке, што их чини идеалним уточиштем за њихово деловање.

Слабе, неуспеле и пропале државе односно државе које карактерише политичка нестабилност, лоша економска ситуација као и проблеми са легитимношћу владе су такође погодне за регрутовање и обуку терориста, као и за вођење разних операција.

Пропала држава се разликује од неуспеле по томе што она нема владу, спољну политику, псеудо-владари преузимају контролу над њеним деловима што доводи до незаконитости и непризнања од стране међународне заједнице. Управо због тога она има слабију заштиту од стварања параван држава. Насупрот њој, неуспела држава поседује спољне елементе суверенитета и поред немогућности да контролишу сопствене границе.

Слабе државе одликује мала примена или одсуство примене закона, поседовање војске, законито куповање наоружања које могу препродати или предати оружаним групама, обезбеђивање територије за базе и кампове за обучавање терориста, а уједно представљају идеално место за кријумчарење као и за законито пословање. С обзиром на карактеристике слабе државе, параван држава у њој може послужити терористима за претовар наркотика, оружја, трансфер прљавог новца и кријумчарење имиграната.

Америчка комисија за слабе државе и америчку безбедност указује на три значајне карактеристике који имају слабе државе, и то су:

- неуспеси у контроли граница,
- немогућност задовољавања основних потреба становништва и
- неспособност успостављања легитимне и ефикасне владе.

Поред њихове улоге у прикупљању средстава за тероризам, оне такође омогућавају да терористи помоћи њих врше трансфер и користе финансије. Пример за то је талибански режим који је био на власти у Авганистану, који је пружао подршку и уточиште Бин Ладену и Ал Каиди (FATF, 2008).

Привреда параван држава се у првом реду финансира помоћу хуманитарне помоћи која се прикупља током рата или непосредно после њега. То се односи на ситуацију када се наоружане групе боре једна против других и теже да преусмере међународну помоћ намењену жртвама. Истовремено је могуће да параван државе које су ангазоване у пљачкашким ратним економијама у циљу максималне експлоатације становништва могу чак и да успоставе сарадњу.

За финансирање терориста су посебно значајни порески рајеви, односно места где су порези ниски или их уопште нема, док су процедуре крајње једноставне а уз све то гарантује се заштита финансијске приватности. Да би се неко место сматрало пореским рајем потребна су три фактора:

- да конкретна земља нема уведене номиналне порезе или да су уведени за одређене случајеве,
- да нема транспарентности или размене података са другим државама и
- потребно је да земља има законодавну регулативу и административну праксу у којој су пословни и имовински подаци заштићени и тајни, као и заштита од увида и пореских истраживања пореских органа.

Типични примери пореског раја су: Британска Девичанска острва, Луксембург, Монако, Аустрија, Бахами, Кајманска острва (Сандић, 2012).

2.4. Финансирање дознакама емиграната

Пораст дознака на глобалном нивоу у последње време је довео до тога да оне у многим земаљима у развоју буду највећи појединачни извор девиза, који је чак већи од извозних прихода, званичне помоћи за развој, стране директне инвестиције као и од осталих облика прилива приватног капитала. Основни узроци таквог пораста употребе дознака је сиромаштво великог броја становништва у земљама у развоју као и велики јаз између слојева становништва у тим земљама и јаз између ових и развијених земља. А све то управо доводи до миграције радне снаге из мање развијених у развијеније земље.

Прикупљање средстава из дијаспоре иако је дугогодишња пракса, данас је постала један од значајнијих извора финансирања тероризма. Тако је ИРА привукла велики део средстава од стране Ирске заједнице у Сједињеним Америчким Државама.

Ако се узме у обзир да велики део дознака долази кроз неформалне канале, системи трансферисања дознака према ММФ-у, представљају један од начина прања новца и финансирања тероризма у случајевима када постоје могућности за анонимне трансфере, лоше евидентирање трансакција и неадекватан надзор над њима.

Финансирање тероризма дознакама држављана који бораве у иностранству се врши било директно, или преко институција које су специјализоване за ту сврху. Уколико се оне обављају преко институција које поштоју процедуре познавања клијената, постоји већа могућност да ће се сумњиве трансакције открити и о томе обавестити државни органи.

Према студији Мартинеза, скоро свака седма земља обухваћена прегледом примењује неку врсту опорезивања дознака, док чак 39% земаља пружа пошљаоцима дознака пореске олакшице, више каматне стопе, олакшице при куповини земљишта и друге привилегије (Николић, 2006).

2.5. Финансирање легалне трговине, пољопривреде и грађевинарства

Да би обезбедиле неопходну финансијску подршку многе терористичке организације обављају легалне послове преко фронт компанија, односно компанија које крију свог правог власника и које углавном служе за прање новца и то тако што прикупљају нелегално стечен новац. Овакав вид финансирања тероризма је посебно присутан у секторима које не захтевају званичне квалификације и у ситуацијама у којима отпочињање посла не захтева обимна улагања. Сходно томе, оно је највише заступљено у области трговине рибом, меда, кожом као и са пољопривредом и грађевинарством који су углавном повезани са мафијом и организованим криминалом.

Бин Ладеново економско и финансијско царство представљало је прави пример повезаности политике, економије, религије и корупције. Поред коришћења банака за прање новца и финансирање тероризма, за ту сврху Ал Каида је обављала и легалне послове. У оквиру легалног бизниса, она је посебно била доминантна у трговини медом. Та трговина је имала двоструку сврху. Она је с једне стране била параван за трговину дрогом и оружјем, док је с друге стране цела флота прекоокеанских бродова који су транспортовали мед у комерцијалне сврхе била под управом Ал Каиде. На тај начин се преко рачуна прао новац који је служио за законску трговину, а упоредо с тим, преносила се дрога и оружје за додатни, неопорезовани приход. Поред овога, он је улагао и у некретнине, како би надокнадио губитке и остварио максималне резултате.

Међу предузећима од којих се ово царство састојало су:

- у Африци – холдинг компанија Wadai-Aqiq,
- суданско грађевинско предузеће Ал-Хирај,
- фирма острига и чамаца за сакупљање шкампа у Кенији,
- на Блиском истоку – акције у Al Shamil Islamic Bank,
- велики поседи шума у Турској,

- у Азији – пољопривредна добра у Таџикистану,
- у индустрији млечних производа у Данској,
- у дрвној и индустрији папира у Норвешкој,
- у Европи и Сједињеним Државама – холдинг компаније, инвестициони фондови за улагање високо ризичног капитала, банке и увозно-извозна предузећа (Ђорђевић, 2015).

Његови законити послови су посебно напредовали у Судану, где је остварио монопол у трговини семеном кукуруза, сунцокрета и сусама. Поред ових послова још један од изузетно профитабилних је свакако предузеће за производњу гумиарабике, које га је учинило лидером у овој индустријској грани.

За терористе у новије време су карактеристичне шпекулације на западним тржиштима акција које представљају изузетно ефикасан начин акумулирања средстава без коришћење банкарских трансфера. Овакав начин је мање уочљивији, а посебно уколико се узме у обзир да се у свету дешавају милиони оваквих трансакција и да је немогуће проверити сваку од њих.

2.6. Легално прикупљање финансијских средстава путем донација и спонзорства

Данас је веома тешко утврдити ко је спонзор тероризма, јер све су то мање државе, а све више организације пословног или хуманитарног карактера или појединци. Поред тога, терористичке организације се углавном самофинансирају извршавањем кривичних дела и путем деловања њихових легалних параван-организација.

Финансирање од стране држава је био главни извор прихода током Хладног рата, када су регионални сукоби били бојна поља за оба блока, а терористичко деловање могућност угрожавања супротног блока. Иако је крај хладног рата довео до смањења овог облика финансирања, још увек постоје државе које пружају помоћ терористима у новцу, камповима за обуку, наоружању и друго.

Након терористичког напада на САД 11. Септембра 2001. године, државе под вођством САД су почеле да се удружују и да предузимају појачане мере надзора и контроле, што је допринело промени деловања терористичких организација и њиховом повезивању са организованим криминалом. Те мере се посебно односе на строгу контролу финансија, због тога што је у тој области могуће удружити снаге свих држава без уплитања политике. Што омогућава предузимање многих мера надзора финансијских средстава чиме се терористима отежава легални приступ легалним средствима које су тада добијале из низа извора и донација. Поред овога користила се и традиционална контрола прања новца која је била корисна као и надзор становништва применом нових технологија.

Пошто се тероризам финансира са свих страна света, почеле су се примењивати мере праћења и надзора према произвођачима пољопривредних производа, трговачких друштва која су регистрована као увозна-извозна, јер су она чврсто повезана са прањем новца. Важна чињеница је и информатизација читавог система надзора финансијског тржишта као и идентификација сумњивих особа и места, оних који немају редовне приходе, а шаљу новац у иностранство.

Међутим, све ове мере тешко се спроводе у земљама у развоју, тако да оне представљају уточиште за терористе и њихово деловање. Земље у развоју су у већој опасности управо због честих конфликтних ситуација, идеолошких и верских сукоба, владе су репресивније, а економска неједнакост све већа што је идеално за терористе и организовани криминал. То је и место у којем се посебно повезују организовани криминал и тероризам како у производњи и кријумчарењу наркотика, кријумчарењу оружја и експлозивних средстава и муниције, тако и у кријумчарењу илегалних имиграната, међу којима се налазе потенцијални саборци. Посебан подстицај за настанак и развој терористичких организација представља сиромаштво и нестабилна економска и политичка ситуација у земљи (Авганистан, Иран, Ирак, Лаос, Тајланд, Филипини, Индонезија...).

Један од примера донација терористима јесте случај када је 1999. ОВК прикупила десет милиона долара од имиграната у САД. Највећу групу која даје подршку представљају радници у производњи, односно Американци албанског порекла, који су чврсто везани за Косово. Присталице ОВК су чак основале фонд „Домовина зове” и рачун у народној банци у Брицпорту, Конектикат. Рачуни тог фонда су отворени и у Шведској,

Швајцарској, Италији, Белгији и Канади, док се у албанским новинама у Европи људи позивају да помогну и дају новац за отклањање последица хуманитарних катастрофа. Поред ОВК, Радничка странка Курдистана је у почетку свог деловања добијала добровољне прилоге и донације од стране Либије и ирачких Курда. Једном легално прикупљена средства могу бити употребљена за остварење неког другог циља као и за финансирање тероризма

3. Финансирање употребом нелегалних средстава и ИМОВИНЕ

У односу на прошлост када су терористи углавном добијали подршку од држава спонзора, данас су они углавном окренути алтернативним изворима финансирања укључујући криминалне активности које се крећу од ситних превара до умешаности у тешка кривична дела и организовани криминал.

У финансирање тероризма употребом нелегалних средстава и имовине спада:

- хавала
- финансирање нелегалним средствима и имовином оствареном деловањем организованог криминала.

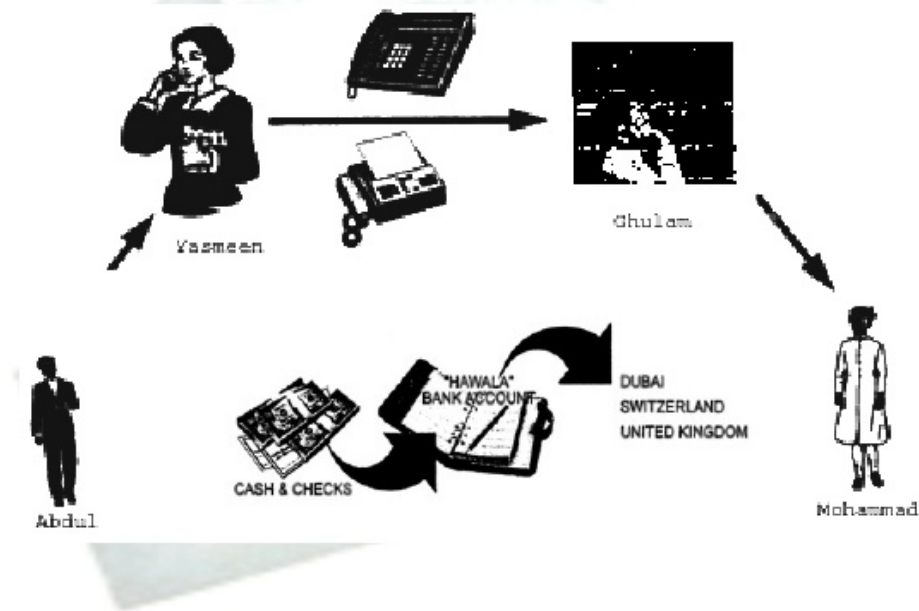
3.1. Хавала

Хавала потиче из хунду језика и значи „повери” или „на реч“ и представља неформални систем трансфера новца заснован на широкој мрежи брокера. Иако је хавала присутна свуда у свету, она је посебно заступљена на Средњем истоку, северу и рогу Африке и југу Азије. Она је међународна финансијска мрежа која не подлеже писаним правилима и на тај начин омогућују појединцима да пренесу готов новац људима, углавном рођацима који не могу да отворе рачун у банци. Међутим, да би хавала била делатворна, она се мора засивати на поверењу исто као и банкарско финансијско пословање. Једина разлика између њих је само чињеница да хавала није регулисан систем трансфера и да у неким земљама представља кривично дело.

Код основних облика хавала система новац се шаље преко хавала брокера или хаваладера. Особа А даје хаваладеру А одређени износ новца који треба да стигне у неки други град или земљу особи Б. Након тога, хаваладер А даје инструкције о износу новца хаваладеру Б, који се налази у месту одредишта новца (при чему се одбија мала накнада за

услугу). Одређени износ новца који хаваладери размењују није кеш, већ представља дуг који ће хаваладер А касније вратити хаваладеру Б.

HOW DOES HAWALA WORK?

Слика1

(Parallel Economy)

Постоје више разлога због који је хавала веома популарна међу терористима. Пре свега, овај вид преноса новца је доста јефтинији, ефикаснији и поузданији од традиционалног банкарског система. Такође, посебна предност је у томе што се не траже никакви идентификациони документи, не постављају никаква питања у вези са извором прихода, држављанством и истовремено нема плаћања пореза на ту суму. Поред овога, не постоје папирни докази о трансакцији, а док накнаду хаваладери често узимају и кроз курсне разлике, због тога што се новац мења на црном тржишту и тако доводи до смањења

трошкова особи која новац шаље. Ово је посебно заступљено у случајевима прања новца, где постоје већа и константна слања.

Поред хавале, постоји и хунди. Он представља нелегалне путничке чекове и кредитне трансакције који је такође веома значајан за финансирање тероризма.

3.2. Финансирање нелегалним средствима и имовином оствареном деловањем организованог криминала

Финансирање тероризма се постиже и организованим криминалм, због чега је данас веома тешко утврдити границу између ова два феномена. За разлику од устаљених форми организованог криминала као што је проституција, трговина људима, трговина оружјем, трговина дрогама, оружане пљачке, организовани шверц алкохола и дувана, коцкање, отмица итд., који су били доминатни у прошлости, данас поред њих долази и до појаве нових. У те нове облике спадају сајбер криминал, криминал белих оковратника, манипулације финансијским извештајима, еколошки криминал, кршење ауторских права.

У савременом свету организованом криминалу изузетно погодује неадекватност закона и њихова неподударност у различитим земљама. Такво стање омогућује појаву и развој нових облика организованог криминала, доводи до увећања територија које контролишу организоване криминалне групе и утиче на њихово инвестирање у легитимне послове. С друге стране услед сталне промене начина финансирања тероризма, долази до нових прописа, закона и препорука, како би оно било спречено. Напори на међународном нивоу су усмерени на најслабије тачке у глобалном финансијском систему, зато што се сматра да су то најрањивије тачке које ће терористи злоупотребити.

Заступљене преваре у финансирању тероризма су преваре кредитним картицама и преваре чековима. Док преваре кредитним картицама подразумевају коришћење података са туђих картица, преваре чековима односе се на отварање банковских рачуна употребом лажних идентификационих докумената и преварених депозита, а потом се прикупљају чековне књижице. Када се чекови прикупе они се користе за куповину робе у продавницама чија је цена испод нивоа који захтева верификацију која се односи на

потврду да на рачуну постоје средства за плаћање. Потом се роба враћа, а продавница рефундира куповину у готовини. Ову активност могу изводити и организовани појединци који исписују чекове повезане са истим рачуном истовремено на више локација.

Финансијери терориста искоришћавају њихово присуство у заједницама дијаспора или радника на раду у иностранству, како би прикупили новац путем изнуде. Терористичка организација их присиљава да плаћају намет на своје уштеђевине и зараде, користећи њихов страх од одмазде уколико би неко пријавио властима шта се догађа или им прете да ће наудити њиховој родбини.

Трговина наркотицима је можда и највећи ресурс финансирања тероризма. Томе знатно доприноси све развијенија међународна мрежа и оснивање савеза између криминалних и терористичких група који олакшавају њихове активности. Током деведестих година у Аутономној покрајини Косово и Метохија, новац који је настао као резултат криминалних активности, пре свега од кријумчарења наркотика, коришћен је за финансирање терористичких активности, незакониту набавку оружја и друго. У том периоду је такође регистровано присуство великог броја исламских удружења у Босни и Херцеговини које су финансирале терористичке активности.

Кријумчарење готовине представља један од видова нелегалног трансфера новца који је актуелан како код терориста тако и код криминалаца и њихових перача пара. Новац се преноси у облику свежања, при чему се означавају одређеним симболима који се виде само под ултравиолетним зрацима. Како је банкарски систем добро заштићен, терористи су почели да преносе готовину преко граница, а томе посебно доприносе појачане миграције.

Напредак и развој технологије и науке допринео је да финансирање тероризма буде обезбеђено на више нових начина. Један од тих начина је свакако интернет као глобална мрежа комуникационих и информационих система. Интернет има много могућности као што је онлајн куповина, брзе финансијске трансакције и друго, што терористичке организације вешто користе. Оне тако преко интернета регрутују истомишљенике, постављају презентације о наводним хуманитарним организацијама, траже донаторе за хуманитарне програме, за едукацију, храну, здравствену заштиту али могу и да врше

класичне криминалне радње. Тако се на дарк нету може купити пиштољ, кокаин, и друго а као валута се у последње време све више користи биткоин.

Посао глобалних размера који омогућује обрт велике количине прљавог новца је приратерија. Његове благодети се огледају у ниској ризичности, а великој заради.

Крађа интелектуалне својине се односи на крађу ауторских права у области индустријских, научних и уметничких достигнућа. Повезаност ове крађе и финансирање тероризма може бити директна и индиректна. У случају директне, терористичка организација врши продукцију, дистрибуцију или продају пиратизованих ствари. Приход од овог посла се користи за финансирање тероризма. Док се код индиректне повезаности мисли на криминал над интелектуалном имовином који врше присталице терористичке организације, који део своје зараде од тог посла достављају терористичким организацијама. Због свих ових бенефита као и због ниже производне цене сматра се да је профит од пиратерије већи од продаје наркотика.

Повезаност финансирања тероризма и прања новца се заснива на неопходности обезбеђивања средстава за финансирање терористичких организација и њихових акција. Потребно је да се новац стечен криминалом, као и новац који служи за организовање и извођење незаконитих активности легализује и касније несметано користи. Тако се на основу те везе, с једне стране, путем прања новца директно потенцирају и повећавају криминалне активности у финансијском и реалном сектору, док се с друге стране обезбеђује финансирање терористичких активности.

Закључак

Терористичке организације теже да уз минимални трошак остваре максималне резултате, и у ту сврху они користе различите начине финансирања. Сам спектар начина финансирања се креће од легалних до нелегалних. Који ће од ових начина изабрати одређена терористичка организација зависи од многобројних услова и могућности. Оно што је за једну организацију повољно за другу представља велики ризик. Али без обзира на те разлике, оно што је заједничко свим јесте да обаве своје активности и остваре своје циљеве, а да притом не буду откривене од органа гоњења.

На финансирање тероризма посебно утичу промене које се дешавају на тржишту на глобалном нивоу. То посебно због тога што оне носе са собом многе специфичности и новине којима терористи требају да се прилагоде. Од њихове способности и ефикасности зависи њихово функционисање па и сам опстанак. У складу са свим тим променама и карактеристикама мењају се начини финансирања, тако што се бирају они извори који су најпрофитабилнији а носе најмање негативних последица.

Све ове чињенице говоре о томе да је финансирање тероризма сложен феномен, који поприма различите специфичности у зависности од времена и места деловања, као и самих одлика терористичких организација. Управо због свега тога, потребно је предузети многобројне напоре на глобалном нивоу, да би се сузбило како њихово финансирање тако и њихово постојање.

Литература

1. Зиројевић, Фатић, М. (2014). *Тероризам: међународни поглед*. Београд: Институт за међународну политику и привреду.
2. Ђорђевић, Б. (2015). *Савремени тероризам*. Београд: Институт за међународну политику и привреду.
3. *Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирање тероризма*. Преузето 3. августа 2017. са http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/430_nacionalna-strategija.pdf.
4. Сандић, К. (2012). Феномен финансирања тероризма путем прања новца и успостављање делотворног система контрамера. *Војно дело*, 64(1), 380-400.
5. Николић, М. (2006). *Макроекономски ефекти помоћи и дознака*. Београд: Народна банка Србије. Преузето 4. августа 2017.
https://www.nbs.rs/internet/latinica/90/90_0/makroekonomski_efekti_pomoci_i_doznaka.pdf
6. *Финансирање тероризма*. (2005). Преузето 6. августа 2017. са http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/593_finansiranje-terorizma-%C4%86ir.doc
7. Financial Action Task Force (2008). *Финансирање тероризма*. Преузето 7. августа 2017. са http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/675_tip-ft-%C4%87ir.doc.
8. Thony, J.F. (2002). *Money laundering and terrorism financing: an overview*. Преузето 7. Августа 2017. са <https://www.imf.org/external/np/leg/sem/2002/cdmfl/eng/thony.pdf>
9. Prasad, N. (2015). *The financing of terrorism*. New Delhi: Alpha Editions.